

PHÁT HUY NHỮNG ĐIỂM TƯƠNG ĐỒNG CỦA CHỦ NGHĨA XÃ HỘI VÀ TÔN GIÁO ĐỂ XÂY DỰNG KHỐI ĐẠI ĐOÀN KẾT TOÀN DÂN TỘC

LÊ BÁ TRÌNH^(*)

Trong hai cuộc kháng chiến giành độc lập dân tộc trước đây cũng như trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay, khối đại đoàn kết toàn dân tộc là nền tảng cơ bản và có ý nghĩa chiến lược để thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ cách mạng. Trong khối đại đoàn kết toàn dân ấy, tôn giáo gắn liền với một bộ phận quần chúng nhân dân. Thực hiện tốt công tác đoàn kết, tập hợp tín đồ các tôn giáo là yêu cầu cấp thiết để xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân hiện nay.

Về nhận thức và hành động, việc nắm vững quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam trong quá trình hoạch định cũng như thực hiện các chính sách, chủ trương về công tác tôn giáo sẽ phát huy tính tích cực của tôn giáo, góp phần làm phong phú đời sống tinh thần, tâm linh của xã hội, đồng thời ngăn chặn có hiệu quả những hành vi lợi dụng tôn giáo để gây chia rẽ khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Khai thác những điểm tương đồng về mục tiêu của chủ nghĩa xã hội với khát vọng giải phóng con người của các tôn giáo trong quá trình xây dựng đời sống văn hoá, tinh thần, đạo đức, tâm linh của nhân dân theo định hướng xã hội chủ nghĩa và phát huy bản sắc văn hoá của dân tộc là một trong những yêu cầu cơ bản của sự nghiệp xây

dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc hiện nay.

1. Sinh thời, khi bàn về nhiệm vụ xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, Hồ Chí Minh đã khẳng định những điểm tương đồng về mục tiêu giải phóng con người giữa cách mạng Việt Nam và các tôn giáo. Người viết: "Học thuyết của Khổng Tử có ưu điểm của nó là sự tu dưỡng đạo đức cá nhân. Tôn giáo Giêsu có ưu điểm của nó là lòng nhân ái cao cả. Chủ nghĩa Mác có ưu điểm của nó là phương pháp làm việc biện chứng. Chủ nghĩa Tôn Dật Tiên có ưu điểm là chính sách của nó thích hợp với điều kiện của nước ta. Khổng Tử, Giêsu, Mác, Tôn Dật Tiên chẳng có những điểm chung đó sao? Họ đều muốn mưu cầu hạnh phúc cho mọi người, mưu cầu phúc lợi cho xã hội. Nếu hôm nay họ còn sống trên đời này, nếu họp lại một chỗ, tôi tin rằng họ nhất định chung sống với nhau rất toàn mĩ như những người bạn thân thiết"⁽¹⁾. Người khẳng định: "Toàn thể đồng bào ta, không chia lương giáo, đoàn kết chặt chẽ, quyết lòng kháng chiến, để gìn giữ non sông Tổ quốc, và cũng để giữ gìn tín ngưỡng tự do"⁽²⁾.

*. Ủy viên Thường trực, Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam

1. *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, Tập V. Nxb Chính trị Quốc gia. Hà Nội 1995, tr. 325.

2. *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, Tập V. Nxb Chính trị Quốc gia. Hà Nội 1995, tr. 325.

Với mục tiêu của chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam trong điều kiện hiện nay là: *Dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh*, Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định: Đạo đức tôn giáo có nhiều điều phù hợp với công cuộc xây dựng xã hội mới (Nghị quyết 24 của Bộ Chính trị). Cụ thể hơn, Nghị quyết Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam lần thứ 7 (Khoá IX) ghi rõ: "Tín ngưỡng, tôn giáo là nhu cầu tinh thần của một bộ phận nhân dân, đang và sẽ tồn tại lâu dài cùng dân tộc trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Đồng bào các tôn giáo là bộ phận của khối đại đoàn kết toàn dân tộc... Nhìn chung, các tổ chức tôn giáo đã xây dựng đường hướng hành đạo, hoạt động theo pháp luật; các tôn giáo được Nhà nước công nhận đã hành đạo gắn bó với dân tộc, tập hợp tín đồ trong khối đại đoàn kết toàn dân, xây dựng cuộc sống tốt đời, đẹp đạo, góp phần vào công cuộc đổi mới đất nước"⁽³⁾.

Điều 5 của *Pháp lệnh tín ngưỡng, tôn giáo* khẳng định: Nhà nước bảo đảm quyền hoạt động tín ngưỡng, hoạt động tôn giáo theo quy định của pháp luật; tôn trọng, phát huy giá trị văn hoá, đạo đức tôn giáo; giữ gìn và phát huy những giá trị tích cực của truyền thống thờ cúng tổ tiên, tưởng niệm và tôn vinh những người có công với nước, với cộng đồng nhằm góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc, đáp ứng nhu cầu tâm linh và đời sống tinh thần của nhân dân.

2. Việt Nam là một quốc gia đa dân tộc và đa tôn giáo. Ngoài những tín ngưỡng, sinh hoạt tôn giáo mang tính bản địa, vùng miền, của từng dân tộc khác nhau, hiện nay nước ta đang tồn tại 6 tôn giáo có vị trí quan trọng trong đời sống tinh thần, tâm linh của các tín đồ: Phật giáo, Công giáo, Cao Đài, Tin Lành, Hồi giáo và Phật giáo Hòa Hảo. Ngoài ra, còn một số tôn giáo khác mới được Nhà nước công

nhận tư cách pháp nhân và cho đăng kí hoạt động. Dù hệ thống giáo lí, giáo luật và phương thức hành đạo khác nhau nhưng mục tiêu, khát vọng chung của các tôn giáo là giải phóng con người khỏi hoàn cảnh khổ ải trần gian, cầu mong một cuộc sống tốt đẹp ở Thiên Đàng, Niết Bàn,... Sau khi du nhập vào Việt Nam, với truyền thống yêu nước, giữ nòi và bản sắc văn hóa của dân tộc Việt Nam, chức sắc và tín đồ các tôn giáo ngoại sinh đã có sự chọn lọc, thích nghi và hòa nhập những giá trị đạo đức, văn hóa tốt đẹp của các tôn giáo vào đời sống tinh thần, tâm linh của người Việt Nam. Những giá trị đó được thể hiện ở giáo lí và phương châm hành đạo của các tôn giáo như sau:

Phật giáo du nhập vào Việt Nam từ những năm đầu Công nguyên và hình thành nhiều môn phái, như: Thiên phái Tì Ni Đa Lưu Chi, Thiên phái Thảo Đường, Thiên phái Trúc Lâm (Yên Tử), v.v... Từ đó đến nay, ở bất kì thời nào, Phật giáo Việt Nam luôn gắn bó, đồng hành cùng dân tộc và đã trở thành một bộ phận không thể tách rời của cộng đồng các dân tộc Việt Nam trong công cuộc dựng nước và giữ nước. Ở khía cạnh tích cực, văn hoá và đạo đức của Phật giáo phù hợp với truyền thống văn hóa và đạo đức của dân tộc ta.

Quan niệm về "Khổ", theo Phật giáo, được thể hiện rõ nét trong Tứ Diệu Đế: Khổ Đế, Tập Đế, Diệt Đế và Đạo Đế. Con đường giải thoát khỏi "Khổ" là thực hành Bát Chính Đạo, thực hành điều thiện, gây nhân lành để không còn quả ác. Trong cuộc sống đời thường, tín đồ chân chính của Phật giáo được răn dạy phải thực hành đời sống đạo đức qua Ngũ giới: không sát sinh, không nói dối, không trộm cắp, không tà dâm, không rượu chè cờ bạc.

3. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương lần thứ 7, Khoá IX*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2003.

Trong *Mười điều răn đạo đức* của Kitô giáo (Công giáo và Tin Lành), có 5 điều răn dạy tín đồ như sau: "Người hãy thờ cha kính mẹ như Đức Chúa, Thiên Chúa của người, đã truyền cho người, để được sống lâu, và để được hạnh phúc trên đất mà Đức Chúa, Thiên Chúa người, ban cho người; Người không được giết người; Người không được ngoại tình; Người không được trộm cắp; Người không được làm chứng dối hại người; Người không được ham muốn vợ người ta; Người không được thêm muốn nhà của người ta, đồng ruộng, tôi tớ nam nữ, con bò con lừa, hay bất cứ vật gì của người ta"⁽⁴⁾.

Giáo lí của đạo Cao Đài quy định người tín đồ phải khắc kỉ tu thân, kiềm chế các ham muốn trái đạo đức truyền thống; biết trân trọng sinh mạng của mình cũng như của tha nhân; không tham lam, buông thả theo hành vi lường gạt, vì lợi ích cá nhân mà mưu hại người; không sa đà theo bóng sắc, không quan hệ tình dục ngoài hôn nhân; không ham mê rượu thịt quá độ làm mất nhân cách của mình và say sưa nhiều loạn cộng đồng; cẩn trọng trong ngôn từ, không phát ngôn nếu không hội đủ điều kiện chân chính, xây dựng và hữu ích cho cái chung...

Giáo lí Học Phật Tu Nhân của Phật giáo Hoà Hảo dạy tín đồ trau sửa thân tâm trở nên thiện mỹ, giải thoát khỏi sự mê mờ của vô minh đau khổ, đồng thời cũng đào tạo một mẫu người hoàn hảo khi sống trong cộng đồng xã hội. Ở điều răn cấm thứ nhất trong tám điều răn của Phật giáo Hoà Hảo có dạy: "Ta chẳng nên uống rượu, cờ bạc, á phiện, chơi bời theo đàn điếm, phải giữ cho tròn luân lí tam cương ngũ thường"⁽⁵⁾. Quan niệm về trách nhiệm của Phật giáo Hoà Hảo đối với đất nước Việt Nam là: "Bờ cõi vững lặng thân ta mới yên, quốc gia mạnh giàu, mình ta mới ấm. Hãy tùy tài, tùy sức nỗ lực hi sinh cho xứ sở"⁽⁶⁾.

Giáo lí của Hồi giáo (Islam giáo - Việt Nam) nghiêm cấm tín đồ thực hành mê tín, dị đoan; dùng các chất kích thích làm mê muội không tự chủ được bản thân như rượu chè, ma túy và mãi dâm... Nếu vi phạm sẽ bị tội rất lớn đối với Thánh Allah ở ngày phán xét sau này. Vì thế, mỗi Muslim đều phải xa lánh những hành vi không lành mạnh nói trên để khỏi bị sự trừng phạt đó. Vì thế, trong cộng đồng dân tộc Chăm Hồi giáo (Islam giáo) ít ai vướng vào các căn bệnh do tệ nạn xã hội gây nên. Haji Machdares-Samael (Hj. Idris-Ismail), Phó Trưởng ban Thường trực Ban Đại diện Cộng đồng Hồi giáo TP. Hồ Chí Minh đã khẳng định: "Riêng về đạo Hồi giáo (Islam) trong quy định của giáo lí, giáo luật Islam tương đồng với các chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước về phòng chống tệ nạn ma túy, mãi dâm - những con đường chính dẫn đến bị nhiễm HIV/AIDS".

3. Sự tương đồng giữa mục tiêu, khát vọng của các tôn giáo và nhiệm vụ xây dựng nền văn hóa, đạo đức của chủ nghĩa xã hội thể hiện rõ nhất thông qua những hành động tích cực của chức sắc và tín đồ các tôn giáo. Ngoài những hoạt động nhân đạo, từ thiện, văn hóa, đạo đức của các tôn giáo đang tổ chức khắp nơi, ngày 17/2/2005, Hồng y Phạm Minh Mẫn đã tổ chức buổi cầu nguyện của liên tôn giáo dành cho những người nhiễm HIV/AIDS với sự tham gia của tín đồ và chức sắc các tôn giáo: Công giáo, Phật giáo, Cao Đài, Tin Lành, Hoà Hảo, Hồi giáo. Đặc biệt, trong các ngày 27, 28 và 29/11/2006, tại thành phố Huế đã diễn ra một sự kiện đặc biệt trong đời sống của cộng đồng đồng bào các tôn giáo ở Việt Nam, 6 tôn giáo lớn: Công giáo, Phật giáo, Cao Đài,

4. Theo *Sách Đệ Nhị Luật 5: 6-21*, bản Việt ngữ của Nhóm Phiên dịch Các giờ kinh phụng vụ, 1998.

5, 6. Tham luận của ông Nguyễn Thành Lập, Ủy viên Ban Trị sự Trung ương Phật giáo Hoà Hảo. *Phát huy vai trò của các tôn giáo trong phòng chống HIV/AIDS*. TP. Huế, các ngày 27, 28 và 29/11/2006.

Tin Lành, Hoà Hảo, Hồi giáo đã cùng nhau bàn các giải pháp cùng với Nhà nước và Mặt trận Tổ quốc Việt Nam ngăn chặn đại dịch HIV/AIDS và công bố *Bản Cam kết chung* với nội dung chính như sau:

"Chúng tôi, đại biểu các tôn giáo từ khắp mọi miền của Tổ quốc Việt Nam thân yêu đã gặp nhau tại cố đô Huế trong **Hội nghị phát huy vai trò của các tôn giáo trong phòng chống HIV/AIDS** từ ngày 27-28/11/2006. Tại Hội nghị, chúng tôi đã dân chủ thảo luận và thống nhất cam kết hành động nhằm hưởng ứng và thực hiện *Luật Phòng chống HIV/AIDS và Lời kêu gọi toàn dân tham gia phòng chống HIV/AIDS* của Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Hội nghị cũng là dịp để tăng cường sự hiểu biết lẫn nhau và tình đoàn kết thân ái giữa các tôn giáo trong khối đại đoàn kết toàn dân tộc, góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc...

Chúng tôi cam kết đẩy mạnh sự phối hợp với các cơ quan nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức xã hội, những người sống chung với HIV/AIDS, các tổ chức quốc tế và tổ chức phi chính phủ trong công tác phòng chống HIV/AIDS với các nội dung sau đây:

1. Tăng cường, củng cố nền tảng đạo đức gia đình Việt Nam; phát huy những giá trị tích cực của các tôn giáo; xây dựng đời sống văn hoá lành mạnh; giữ gìn và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc góp phần ngăn chặn sự lây lan của HIV/AIDS...

Chúng tôi, với tư cách cá nhân và là lãnh đạo của các tôn giáo lấy làm vinh dự được đóng góp cho Bản Cam kết chung này. Chúng tôi đề nghị công bố rộng rãi Bản Cam kết này để đạt được sự đồng thuận và ủng hộ giữa các tôn giáo, các cơ quan nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức xã hội, các tổ chức quốc tế, các tổ chức phi chính phủ và toàn thể

xã hội nhằm đưa những cam kết này thành hành động cải thiện cuộc sống của những người lớn và trẻ em bị nhiễm và ảnh hưởng bởi HIV/AIDS...

Cam kết này là sự biểu hiện sâu sắc truyền thống sống "tốt đời, đẹp đạo", "đồng hành cùng dân tộc" của các tôn giáo ở Việt Nam trong thời kỳ mới, vì dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh, an bình, hạnh phúc"⁽⁷⁾.

Trong điều kiện phức tạp hiện nay của tình hình thế giới, hiếm thấy một quốc gia nào có những biểu hiện sinh động về tinh thần và hành động đoàn kết giữa các tôn giáo để cùng với hệ thống chính trị chăm lo cho sự phát triển của đất nước như vậy.

4. Phương hướng phát huy điểm tương đồng trong mục tiêu, khát vọng của các tôn giáo và chủ nghĩa xã hội để xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân ở Việt Nam hiện nay như sau:

Vận dụng đúng đắn, sáng tạo quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam vào công tác tôn giáo. Nhiệm vụ này mang tính nguyên tắc trong suốt quá trình thực hiện công tác tôn giáo. Nếu không thực tốt nhiệm vụ này sẽ dẫn đến những hành động hữu khuynh hoặc tả khuynh trong quá trình công tác, ảnh hưởng đến việc xây dựng khối đoàn kết toàn dân.

Tạo ra sự đồng bộ về nhận thức và hành động của các tổ chức trong hệ thống chính trị trong quá trình giải quyết các vấn đề về tôn giáo. Nhiệm vụ này quy định trách nhiệm của mỗi cá nhân, thành viên trong hệ thống chính trị phải nắm vững đường lối, quan điểm của Đảng và tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác tôn

7. *Bản Cam kết chung* của các tôn giáo ở Việt Nam tham gia phòng chống HIV/AIDS tại Hội nghị phát huy vai trò của các tôn giáo trong phòng chống HIV/AIDS các ngày 27,28 và 29/11/2006.

giáo được cụ thể hoá bằng các chỉ thị, nghị quyết, văn bản pháp luật của Nhà nước. Cán bộ nói chung và cán bộ làm công tác tôn giáo nói riêng phải hiểu biết về giáo lí, giáo luật, quy tắc sinh hoạt, đặc điểm tín ngưỡng... của các tôn giáo. Trên cơ sở các công cụ pháp lí và những hiểu biết đó mà có sự đồng bộ trong chỉ đạo và tổ chức thực hiện nhiệm vụ, tránh tình trạng thiếu thống nhất giữa các ngành, các cấp gây ra những hiểu lầm, bức xúc không đáng có từ phía các tôn giáo.

Các tổ chức trong hệ thống chính trị phải làm tròn chức trách của mình về công tác tôn giáo. Các cấp uỷ Đảng phải xác định việc lãnh đạo công tác tôn giáo là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, có tính chiến lược để xây dựng khối đoàn kết toàn dân; thường xuyên nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên về các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước và của cấp uỷ địa phương đối với công tác tôn giáo, trên cơ sở đó tạo ra sự đồng bộ trong lãnh đạo và điều hành.

Các cấp chính quyền làm tốt trách nhiệm quản lí nhà nước về công tác tôn giáo trên địa bàn. Công tác quản lí nhà nước về tôn giáo phải lấy sự ổn định xã hội làm mục tiêu chính trên cơ sở những quy định của pháp luật, vừa tạo mọi điều kiện cho các tôn giáo hợp pháp hoạt động, vừa làm tốt nhiệm vụ chống việc lợi dụng tôn giáo trong bất kì tình huống nào khi giải quyết những vụ việc về tôn giáo.

Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể xã hội có vai trò rất quan trọng trong công tác vận động tôn giáo. Do đặc điểm về tổ chức và hoạt động, các tôn giáo thường có một khoảng cách nhất định trong mối quan hệ với cấp uỷ Đảng và chính quyền nhưng Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể xã hội lại có những mối tương quan, gắn bó với các tổ chức tôn

giáo ở một số mặt hoạt động xã hội (hoạt động nhân đạo, từ thiện, các cuộc vận động xây dựng đời sống tinh thần, văn hoá, hoạt động về giới tính, lứa tuổi,...). Hơn nữa, Mặt trận Tổ quốc là hạt nhân của khối đoàn kết toàn dân nên Mặt trận và các đoàn thể, các tổ chức xã hội phải thực sự là cầu nối giữa các tôn giáo với cấp uỷ Đảng, chính quyền.

Phát huy những yếu tố tích cực của các tôn giáo trong đời sống xã hội đi đôi với nhiệm vụ chống địch lợi dụng tôn giáo. Luôn khơi dậy và phát huy những mặt tích cực trong hoạt động, sinh hoạt của các tổ chức tôn giáo hợp pháp như nội dung giáo dục đạo đức, đời sống văn hoá tinh thần tốt đẹp trong kinh sách, nghi lễ tôn giáo đối với tín đồ; các hoạt động văn hoá lễ hội, cứu trợ nhân đạo, từ thiện thuần tuý tôn giáo; nêu gương những nhà tu hành, những tín đồ có hành động yêu nước, các vị chân tu thực hiện tốt phương châm "tốt đời, đẹp đạo"... Tạo điều kiện cho các tổ chức tôn giáo thực hiện trách nhiệm của mình trong hoạt động và hướng dẫn tín đồ hành đạo, tránh tình trạng lợi dụng sự thiếu hiểu biết về chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước để hoạt động sai trái hoặc tránh né trách nhiệm của mình. Đồng thời luôn cảnh giác và kiên quyết đấu tranh ngăn chặn những tổ chức, cá nhân lợi dụng hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo để gây chia rẽ khối đoàn kết toàn dân, chống phá sự nghiệp cách mạng.

Trong mọi hoàn cảnh, tình huống, phải tạo mọi điều kiện để các tổ chức tôn giáo phát huy cao độ phương châm hoạt động của mình trong xây dựng đất nước: Phật giáo: "*Đạo pháp, Dân tộc, Chủ nghĩa xã hội*"; Công giáo: "*Sống Phúc Âm giữa lòng Dân tộc*"; đạo Tin Lành: "*Thờ kính Thiên Chúa, phụng sự Tổ quốc*"; đạo Cao Đài: "*Nước vinh, Đạo sáng*"; đạo Hòa Hảo: "*Vì Đạo pháp, vì Dân tộc*", v.v..